

Hallgatók a tanárképzés rendszerében

ELTE IV. PEDAGÓGUSKÉPZÉSI NAPJÁN ELHANGZOTTAK ÖSSZEFOGLALÁSA

Baumstark Bea és Fodor Judit egy ritkábban figyelembe vett szempontból vizsgálta a pedagógusképzést: egyikőjük a régi típusú tanárképzést végezte el, másikuk a bolognai képzés mesterszakos hallgatója. Mindketten tevékenykedtek hallgatói érdekképviselőként is, így a változásokra, a bevezetés folyamatára, a nehézségekre és az első reakciókra is közvetlen rálátással rendelkeznek.

Az előadók a Bologna-képzés előnyeként értékelték, hogy tükröt állított az intézmények elé; újragondolt, a munkaerőpiac szempontjából értékesebb, használhatóbb képzésekre ösztönöz, átjárhatóvá teszi a felsőoktatási intézményeket, kiválóan szolgálva ezzel a hallgatói mobilitást. Ugyanakkor a hallgatók a folyamat negatív hatásait is tapasztalhatják, hiszen számos szakon, intézményben a képzéseket pusztán kettévágták, az ötéves képzéseket egyszerűen három plusz két évvessé alakítva, átgondolás nélkül. A tanárképzés a Bologna-képzés szerkezetéhez igazodott, nem pedig fordítva.

Az előadók arra is felhívták a figyelmet, hogy a hallgatók döntései hangsúlyosabbakká, fontosabbakká váltak. Kiemelték, hogy egyfajta attitűd-formálás után - amit a 10 kreditnyi tanári alapozó kurzus nyújt - már konkrét tapasztalatok és ismeretek megszerzését követően dönthetnek a tanári képzés mellett. Van idejük tehát mérlegelni, hogy akarják-e az általuk tanult ismereteket továbbadni, hiszen két és fél éves szakmai tudás bitokában hozhatják meg döntésüket. Az új típusú tanárképzésben a motiváció szerepe is hangsúlyosabbá válik, ugyanis a jelentkezők vélhetően valóban tanítani akarnak.

Az új rendszerben a két szakot illetően megállapították, hogy az inkább „másfél” szaknak felel meg, hiszen a másodikra kevesebb idő, kevesebb energia jut, így kevesebb tárgyi tudást eredményez, ami felveti a hasznosíthatóság kérdését. Ugyanakkor az egy szakon tanulhatónál mégis több ismeretet szerez a hallgató, ami megkönynyítheti az elhelyezkedést, nagyobb rugalmasságot jelenthet az álláskeresésnél, de a közoktatási intézmények számára is hasznos lehet.

A képzési struktúra egyes bírálói szerint túl hangsúlyos a pedagógia és a pszichológia a képzésben. Az előadók nem osztják ezt az aggodalmat, hiszen nézetük szerint a tanítás módszere legalább annyira fontos, mint a tartalma. A pedagógus felelőssége nagy, hiszen a „jó tanár” emléke meghatározó, de a rosszé is az.

A pedagógusképzés pedagógiai-pszichológiai tartalmának megújítása

(Részletek az azonos című kerekasztal-beszélgetésen elhangzott gondolatokból)

Pléh Csaba üdvözölte azt a tudatosságot, inspiráló erőt, amellyel a szakmák és az oktatáspolitikai tanárképzés, és különösen annak tartalmi vonatkozásai felé fordultak az utóbbi időben. Pléh szerint a tanárképzésben a pedagógiai-pszichológiai tartalmak megismertetésének fő célja egy átfogó emberkép közvetítése a tanárok számára. A képzés során a hallgatók többsége először - és sok esetben - utójára találkozik olyan fontos

kérdésekkel, mint pl. az emberi viselkedés determináltságának mértéke. Fontos elem továbbá a modellek szerepe: kiemelkedő jelentőségű, hogy ki tanítja a pedagógiai-pszichológiai tárgyakat.

Kollár Katalin szerint a tartalommegújítás alapját a széles látókör, továbbá a diákoktól jövő visszajelzések jelentik. Hiányoznak azonban területek: a problémás és az átlagon felüli diákokkal kapcsolatos ismeretek, valamint a tanítás menedzselése. Kollár úgy látja, a pedagógusképzésben a modellszerep kevésbé megvalósítható, mert a finanszírozási helyzet miatt többnyire előadások tartására van lehetőség, más tanítási módszerek csak korlátozottan használhatók.

Papp Gabriella bemutatta, hogy a gyógypedagógia területén a fogyatékoságról alkotott kép az utóbbi időben megváltozott: a középpontban immáron a tevékenység és a részvétel áll, ami igaz a pedagógia többi területére is. Mindez magában rejtja az emberképet is, amelyet a szakma közvetít a hallgatók irányába. Szabolcs Éva ismertette a tartalommegújítást jelző szakmai felülvizsgálat szempontjait, amelyek között első helyen áll a megváltozott társadalmi környezet hatásainak, valamint a tudatos reflexivitásnak a vizsgálata.

Golnhofer Erzsébet szerint a tanári eredményesség érdekében, a képzés tartalmának megújításában központi szerepet kell kapnia a kompetenciáknak, valamint az emberkép közvetítésének. Felhívta a figyelmet az eddigi felmérések tanulságaira: a tanár szakot választókat egyáltalán nem befolyásolja a képzési rendszer (adott esetben a bolognai folyamat): az erre vonatkozó döntést a hallgatók már többnyire 16-17 évesen meghozták.

Pléh Csaba a beszélgetés zárásaként rámutatott, hogy a pedagógusképzés nem lehet veszélyben, mert rendszere a visszacsatoláson alapul. Az adaptáció pedig a résztvevőkön, a szereplőkön múlik.

A gyakorlat szerepe, fontossága is szerepet kapott az előadásban. A korábbi képzésben nagyon kevés idő jutott a tanítási gyakorlatra, pedig ez idő alatt váltak igazán motiválttá a hallgatók. A tanárjelöltek tapasztalatai alapján a leghasznosabbnak maga az iskolában eltöltött gyakorlat bizonyult. Mindezek alapján az új típusú tanárképzésben a plusz egy félév iskolai gyakorlat számtalan lehetőséget rejt. A kezdő pedagógus problémáinak egy része már a gyakorlat alatt orvosolható, továbbá arra is van lehetőség a hallgatók számára, hogy védett közegben ismerkedhessenek meg valós helyzetekkel. Mindezek mellett folyamatos visszacsatolást, segítséget, tapasztalatot és önismeretet szerezhetnek a tanítás folyamatában. A plusz félév azonban problémát is jelent az elhelyezkedést illetően: kérdés, hogy az iskolák felkészültek-e a tanév közepén végzetek alkalmazására.

Az előadók kitértek a képzéssel kapcsolatos nehézségekre is. A képzés adminisztrációs terhei jelentős munkát rónak a szervezetekre, és sok egyeztetést, kompromisszumot igényelnek. Problematisus a szakterületi és/vagy pedagógiai hallgatói identitás kikristályosodása, itt a tanárképzési struktúra erősítheti az utóbbit. Kiemelték a tájékoztatás fontosságát: még több információt látnak szükségesnek még több forrásból.

Megfogalmazódtak a konkrét tennivalók, elvárások is a hallgatók részéről. Fontos a visszajelzések gyűjtése, és a közoktatással való kapcsolattartás. Vonzóvá kell tenni a tanári pályát: növelni presztizsét, és hangsúlyozni társadalmi hatását, amelyhez hozzájárul maga a tanárképzés is. Kiemelt fontosságú a motiváció szempontja: az a cél, hogy a legjobbak menjenek tanárnak. Az egyetemi oktatóknak is óriási hatása van a hallgatókra, az ő szerepük is kiemelkedő abban, hogy ki választja a tanári pályát.

Az előadók szerint az új típusú tanárképzésnek mindenképpen van jövője.

Időt, esélyt, lehetőséget kell adni annak, hogy működés közben legyen látható az MA típusú tanárképzés. Nagy a felelősség, de nagy lehet a haszon is, hiszen a jelenlegi közoktatási problémákra reagálni kell, és az egyik megoldás maga az új tanárképzés.